

О. О. Борисов,

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, м. Чернігів

ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ БРИТАНСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ДІАЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ У ЧАТІ

Статтю присвячено дослідженню лінгвальних особливостей чат-діалогу у британському та українському Інтернет-просторі. Виявлено відмінності впливу з використанням графічних, графіко-фонетичних, морфологічних, лексичних та синтактичних засобів мови та мовлення.

Ключові слова: діалог, чат, мовні та мовленнєві одиниці, вплив.

Статья посвящена исследованию лингвальных особенностей чат-диалога в британском и украинском Интернет-пространстве. Установлены отличия влияния с использованием графических, графико-фонетических, морфологических, лексических и синтаксических средств языка и речи.

Ключевые слова: диалог, чат, языковой и речевые единицы, влияние.

The article is devoted to the study of the lingual peculiarities of a chat dialogue in the British and Ukrainian Internet space. The allomorphic features of impact through the usage of graphical, morphological, lexical, syntactical means of language and speech are revealed.

Key words: dialogue, chat, language and speech units, influence.

Актуальність теми статті зумовлена загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних студій на вивчення комп'ютерно-опосередкованого діалогічного дискурсу різного типу [1; 2; 3; 4; 5]. Метою роботи є встановлення лінгвальних особливостей чат-діалогу у сучасному британському та українському Інтернет середовищі. Об'єктом дослідження є лінгвальні особливості різноматичних британських та українських веб-чатів, а предметом – мовні та мовленнєві засоби створення їх просторів (матеріал дослідження – 10000 слів в кожному випадку). Наукова новизна полягає в тому, що вперше встановлюються ізоморфні та аломорфні лінгвальні ознаки комунікації британського та українського чату.

Чат (від англ. «to chat» – розмовляти) – засіб обміну повідомленнями в комп'ютерній мережі в режимі реального часу. Така віртуальна взаємодія реалізується у груповому спілкуванні за допомогою програм миттєвого обміну повідомленнями на тому або іншому сайті невеликими за обсягом повідомленнями будь-якої тематичної спрямованості [2, с. 19]. В сучасному світі чат є прототиповим зразком синхронної комп'ютерно опосередкованої комунікації, націленої на досягнення комфортного, тривіального за тематикою, масового за масштабами та ієрархічно неструктурованого спілкування, яке протікає в режимі 24/7/365 [3, с. 15].

Як найбільш інтерактивна форма віртуальної комунікації, чатлайнова комунікація є новим різновидом розмовного жанру – **змішаним типом усно-письмного мовлення** (talking in writing), що відбувається в оперативному режимі, не має темпорально-просторових обмежень реального світу та дозволяє вести інтенсивний обмін повідомленнями [4, с. 5]. При цьому швидкісна комунікативна ситуація не дозволяє користувачам чату читати усі повідомлення, текстовий продукт чат-спілкування не розрахований на повторне прочитання, передбачаючи одноразову реалізацію.

Тож, текстовий масив чату становить швидкоплинний феномен, що постійно змінюється, чим почасти пояснюється його інформативна малоцінність [3, с. 11]: у чаті процес спілкування виявляється значно важливішим від того, що повідомляється в цьому процесі. Відповідно при цьому не звертається увага на граматичну правильність речень, орфографічні помилки, пунктуаційну оформленість як ознаки неформального стилю спілкування [5]. У чатах формується комунікативна одиниця «коло своїх», для якої притаманний аграматизм комунікації [1, с. 512]. Тому, беручи до уваги якісний аспект чат-комунікації, **чат-комунікацію** визначають як **неконтактне, фатично вмотивоване, неформальне синхронне спілкування значної кількості людей, здійснюване, не за правилами даної мови, у формі письмового полідіалогу за допомогою використання Інтернет-ресурсів у режимі он-лайн** [3, с. 3]. Фатична вмотивованість та фантомність суб'єктів чат-спілкування корелює з надлишковістю мовленнєвих зусиль та експансією мовленнєвого ланцюга [3, с. 17].

Британські та українські чати використовують стилістичні та нестилістичні засоби графіко-фонетичного, морфологічного, лексичного та синтаксичного рівнів для здійснення впливу на інших комунікантів. Перш за все, відмічаємо, що мовна структура українських чатів відрізняється від британських тим, що текстові повідомлення, написані українською мовою, можуть перемежовуватись російськомовними повідомленнями, наприклад, 22:10:41 Vano) **Дядя Рино: буває**, 22:10:46 Дядя Рино **[22:10:24] да я вообще один на миллион**) або мати русизми у своїй структурі: укр. 23:09:08 Бубочка) **у-збек): та бо мені надійли твої зміни настрою, я тобі ще по тел обясняла**; іншомовність в британських чатах не було виявлена. Крім того, спостерігаються випадки вкраплення українських слів у російське мовлення 15:07:40 Allezander **Krays1985: [15:07:09] откуда у тебя смиття если ты ничего не жрешь?**, 22:18:19 ээ **нессе**, теж саме спостерігаємо, але на прикладі фонетично представлених російських слів в українському мовленні: 22:49:32 сам собі режисер натуся: ну да.. ми вже як то кажутть **проверенние времнем.. і.....))))**), що спрямовано на концентрацію уваги чатланів на виділеному слові чи словосполученні, яке може нести стилістичне навантаження, зокрема у вищезазначених випадках – іронію.

На графічному рівні фіксуємо явище «мультиплікації», яка в орфографії виявляється у збільшенні літерного складу слів: англ. [17:27:14] <scotsgal> woooooo nice one [20:07:54] <Ragnarok> yummy fooooood та укр. 21:37:18 Чоккер **почти_прозрачный_ник: [21:36:55] гтгг**, а також у кількості використаних пунктуацій-

них знаків: англ. **Rickyg1978** *I'm looking for a band to front... anyone in Lincoln??* LikeComment4 hours 45 minutes ago та укр. 22:17:40 **bmw540** *заморожена!!!!!!!* 😊 Використання великих літер реєстру шрифту свідчить про постановку емфатичного наголосу на слові у репліці, а також передачу підвищеного тону мовлення мовця (зокрема крику): англ. **jambutty** *aha found out a way for fat dee dee too stop looking at profile BLOCKED :D* 2 hours 28 minutes ago; **AndyHD** ... *seeing as the only significant transition that happens DURING the experiment is the breaking of the SoundBarrier.* 2 hours 44 minutes ago та укр. 21:26:51 **t_h_e_c_o_l_d** *thinking_out_loud: M A P E J L A A A A A*. Безперечним є те, що з відтворенням акустичного образу продукуюваної репліки відбувається підвищення її експресивної складової – свідчення про емоційність спілкування та бажання створити більший ефект впливу.

Різноманітні відхилення від стандартного чи від раніше стандартно використаного чатланами типу, розміру, кольору, реєстру шрифту, інші способи виділення слова свідчить про намагання самопрезентації мовців (виділитися серед інших) та цілеспрямоване спрямування уваги інших учасників на тому чи іншому фрагменті повідомлення, наприклад, англ. **bimichele** *NO SINGLE GUYS I DONT TALK TO YOU* 3 hours ago; **cobblers67** *awwwwwwwww, that seems a bit harsh Bi, but hey ho I'm not single, :) hello* 3 hours 43 minutes ago; та укр. 21:35:10 ніжна **Volksen**: а ти чим займатимешся на весіллі? 😊 (суній шрифт); 21:35:09 ніби_нормальна **Психіатр_з_лопатоЮ**: В мене їх мало і мені з ними добре))) (звичайний шрифт), 21:34:54 **Під_ЦиМ_НіКоМ_НЕ_БуВ** **bmw540**: *ок, поговоримо як ти мене пробив... цікаво* **однако** (жирний курсив).

Оригінальним для українського чату та надзвичайно ефективним в плані звернення уваги під час постановки логічного чи емфатичного наголосу мовцем є кодування літер українського слова літерами англійського мовлення: 20:38:04 ніби_нормальна **Магніт**: *Ну то все, як в Львів ми не їдемо, то в гори вже п'їху!* [точно мусимо пити]).

Характерним для британських та українських чатів є граматично завершені речення незавершені / недоформлені пунктуаційно: англ. [17:24:56] <scotsgal> *still wrong though steve in my humble opinion* та укр. 22:00:03 **Позитив4нк** *любий рух може викликати резонанс і тільки унле буде сидіти далі і постити свої щінічні коментарі реагуючи таким чином на кожні новини.* Швидкість усно-писемної комунікації передбачає уникнення зайвих зусиль у вигляді вживання нормативних пунктуаційних знаків.

На **морфологічному** рівні в мовленні британських та українських чатів спостерігається активна дія усичення та абрєвіації. Ізоморфність полягає у випадках різнотипного усичення

– **іменників**: англ. [20:07:46] <steve> *im sure the celebs knew who was bottom two annalee*, **Amycharlotte** *On my way to my mum* LikeComment4 hours 32 minutes ago, [17:24:59] <BatFink> *confused?? u dunno if ur straight lesbian or bi thekelly??* та укр. 22:14:33 **Merjachka** 2014. *Не бійся за мене, ма,* 17:16:07 **Бубочка** *Ласкавий_Май... : щас скачаю на комп...* 21:47:19 **Volksen** **Під_ЦиМ_НіКоМ_НЕ_БуВ**: *а їх хіба адміні бачать???*;

– **прікметників** (тільки для англійського мовлення): англ. [20:06:34] <dan32> *how ru you hun*;

– **прислівників**: англ. **britishlover21** *Thanks guys =) and ill def try that* та укр. 22:16:29 **meow-meow** **ЯВасЛюбилЯбылДебил**: *та нс, вроді норм.*

– **дієслів** (в три рази більше прикладів в українському мовленні): англ. [17:22:36] <Yorkiepu> *i dont peru at profiles* та укр. 20:41:01 **Volksen** **ніби_нормальна**: [20:40:13] **тре [треба]** *напарницю ше найти*, 22:23:27 **bmw540** **vika1704**: *з Валодью не зустр [зустрічалася]?* 21:43:47 **Volksen** **ніжна**: *...народиш з дітей інакше буш [будеши] казати.*

Аломорфність мовлення британців виявляється в наявності широкого спектру абрєвіатур комп'ютерного сленгу, відомого всім чатланам, що полягає у «згортанні» словосполучень й фраз: **TBF** (*to be frank*), **BRB** (*be right back*), **BBW** (*be back whenever*), **TBH** (*to be honest*), **PSML** (*piss myself laughing*), **ATM** (*at the moment*) тощо, наприклад, [20:06:59] <jet888> *tbh i think global warming will be good in a way*, [17:23:51] <atomantmusic> *brb*.

Для українського чат-мовлення цей феномен не є характерним: було знайдено лише випадок втрати голосної всередині та кінця слова «спасибі» – **СПС** – як результат змішаного усичення (21:25:42 **ЧУЧУНДРик** **Ласкавий_Май... : оо. спс!**) та запозичення **ОМГ** (*oh, my god*) (**Desmond Nitro_Gas**: **ОМГ!!! Я думав хоч якась сіра речовина в тебе присутня...**) – смислово достатні графічні форми слова та словосполучення. В англійському мовленні відмінною ознакою є наявність звукових абрєвіатур: *would-wud, you – u, kiss-x, are u – ru*: [20:06:34] <dan32> *how ru you hun* [17:29:52], <BatFink> *u deserve it* **Man_In_The_Box**, [17:25:33] <thekelly> *i was drunk n yellin at him in his house*.

Аломорфним є функціонування абрєвіатур з елементами технократичного письма, типу англ. **b4** (3) (цифрові абрєвіатури): [17:25:37] <fran87> *and was this b4 or after u had drank lol, & – and* (клавіатурні абрєвіатури); **CanaryFace** *Pulled pork baguette with melted cheese & jalapeños mmmmm!* 4 hours 12 minutes ago.

Специфічною ознакою українського мовлення є відповідь співрозмовника дієсловом, яке не стоїть в першій особі однині:

20:32:11 **Volksen** **ніби_нормальна**: [20:30:24] **шари любви ганяти???** 20:33:33 **ніби_нормальна** **Volksen**: Привіт) *Любиш, але дуже давно робила* (друга особа однини);

20:30:13 **очень_крут** **Магніт**: [20:27:56] *я вкладатиму*)))

20:32:06 **Магніт** **очень_крут**: *вкладати тільки після весілля*))) (неособова форма дієслова).

Структурно-синтаксичні ознаки віртуального чат-дискурсу, на відміну від блогів, хоча й з загальною установкою комунікантів на правила та норми письмового мовлення, характеризуються чіткою тенденцією орієнтації на моделі усного мовлення: функціонують прості розгорнуті та нерозгорнуті еліптичні речення, які підкреслюють динамізм ситуації спілкування. Складносурядні та складнопідрядні речення, розбиваються на

прості речення, які можуть йти одне за одним без пунктуаційних знаків, відбиваючи швидкоплинність комунікації: англ. **sparkles51** *i cant cope no grandson yet. daughters due date today hurry up lad your stressing nanny out lol* 1 hours 36 minutes ago; **Poeticalman333** *I feel blue but wont put my hurts on you all in this life I deal with each day means all I do is hide away i'm there for any other but myself its like I sit upon the shelf and all my dreams have lost...* 5 hours 33 minutes ago та укр. 20:27:56 **Магніт ніби нормальна**: *в мене довге русяве волосся але дуже густе то з ним роботи є, доглядати дуже важко, а вкласти гарно то йде часу немеряно))) мені б таку сестричку як ти))) А що любиш з того що я? 21:21:25 t_h_e_c_o_l_d_thinking_out_loud: цихо будь а то візьму листочок напишу на ньом твоє ім'я і ... на нього.*

З іншого боку, прості речення в потоці мовлення об'єднуються в складні конструкції: англ. [20:07:46] <steve> im sure the celebs knew who was bottom two anna-lee, as they would have chatted about what times they got, or maybe they wasnt given the times when they did the skiing та укр. 21:39:22 Під_ЦиМ_HiKoM_HE_БуВ **Volkсен: просто, але то не до мене питання, всеодно нічого не визнають про мене навіть якщо пробують....**

В цілому, чат орієнтується на розмовне мовлення. Аналіз британського та українського чат-мовлення відбиває подібну картину співвідношення простих та складних речень. Так, загальна кількість простих речень в британському мовленні складає 85% (535 речень), в українському – 65% (613 речень). В британському мовленні кількість складних речень складає 95 (15%) (складносурядні – 76 (12%), складнопідрядні – 19 (3%)). В українському мовленні кількість складних речень складає 35% (складносурядні 26% (245) та складнопідрядні 9% (86)).

Отже, веб-чат припускає взаємодію учасників віртуального дискурсу в режимі реального часу за допомогою обміну на тому або іншому сайті невеликими за обсягом повідомленнями будь-якої тематичної спрямованості, доступними для одночасного сприйняття багатьма комунікантами. Інформаційна малоцінність таких повідомлень сигналізує про, переважно, фатичний характер такого, передусім, неформального спілкування, яке здійснюється за правилами усної розмови. Аломорфність та ізоморфність британських та українських чатів виявляється на графічному, графіко-фонетичному, морфологічному, лексичному, синтактичному рівнях аналізу електронного діалогу. Перспективою роботи є порівняння особливостей вживання емотиконів в британському та українському чат-дискурсі.

Література:

1. Андрианова Н. С. Жанровые характеристики чата как синхронного виртуального дискурса / Н. С. Андрианова // *Studia Linguistica*. – В. 4. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський ун-т». – 2010. – С. 510–515.
2. Лутовинова О. В. Лингвокультурологические характеристики виртуального дискурса : автореф. дис... докт. филол. наук : 10.02.19 / О. В. Лутовинова. – Волгоград, 2009. – 39 с.
3. Реконвальд Н. В. Англомовний чат як різновид комп'ютерно-опосередкованої комунікації (прагмалінгвістичне дослідження) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.04 / Н. В. Реконвальд. – Одеса, 2008. – 22 с.
4. Столярова М. О. Етикет у віртуальній англомовній комунікації (на матеріалі чатлайнових сесій) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10. 02. 04 / М. О. Столярова. – Київ, 2007. – 20 с.
5. Христинко О. С. Специфіка Інтернет-дискурсу молоді Німеччини / О. С. Христинко // *Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка*. – №13 (200). – Луганськ : Альма-матер, 2010. – С. 29–36.
6. <http://bizarre.kiev.ua>
7. <http://da.zp.ua>
8. <http://in-chat.com.ua/forum/topic/250951.html>
9. <http://www.teen-chat.org/chat.html>
10. <http://www.ukchatters.co.uk/memberchat.php>
11. <http://www.worldofchat.co.uk/chatroom.htm>
12. www.chatrooms.org.uk
13. www.justchat.co.uk